

Në bazë të nenit 55 paragrafi 1 të Ligjit për organizimin dhe punën e organeve të administratës shtetërore („Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 dhe 51/11 dhe „Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 96/19 dhe 110/19), si dhe në bazë të nenit 22 dhe neni 25 të Ligjit për arsim të mesëm („Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014, 10/2015, 98/2015, 145/2015, 30/2016, 127/2016, 67/2017 dhe 64/18) ministri i Arsimit dhe Shkencës e përcaktoi programin mësimor të shkurtuar për lëndën zgjedhore mësimore **Filozofia për vitin IV (e katërt) të arsimit të mesëm - gjimnaz** për vitin shkollor 2020/2021.

1. HYRJE

Programi mësimor i shkurtuar, i lëndës **Filizofi**, lëndë zgjedhore për vitin **IV (e katërt)**, bazohet në qëllimet e parashikuara në programin mësimor për lëndën mësimore që rregullisht realizohet sipas planit mësimor të përcaktuar.

Me programin e shkurtuar përcaktohen tema dhe njësi mësimore të caktuara që duhet të realizohen në 145 ditë mësimore, gjatë së cilës konsiderohet fondi i paraparë javor i orëve të përcaktuar në programin e rregullt, respektivisht për një lëndë mësimore me fond javor prej 2 orë, në programin e shkurtuar parashikohen 58 orë mësimore.

Mësuesi gjatë planifikimit dhe realizimit të njësive mësimore nga programi i shkurtuar, drejtohet kah qëllimet/rezultatet e parashikuara, nocionet e përcaktuara, metodat dhe aktivitetet e përcaktuara në programin e rregullt mësimor.

2. VËSHTRIM I PËRGJITHSHËM I TEMAVE DHE NJËSIVE MËSIMORE

TEMA I: HYRJE NË FILOZOFI (6 ORË)

Njësitë mësimore:

- Çfarë është filozofia?
- Filozofia si shkencë
- Filozofia si baza e shkencave dhe kulmi i shkencave
- Veçantia e filozofisë

TEMA II: THELBI I FORMAVE TË EKZISTENCËS (ONTOLOGJIA) (9 ORË)

Njësitë mësimore:

- Çfarë është qenia?
- Kategoritë e qenies?
- Esenca dhe ekzistenca
- Struktura e ekzistencës
- Natyra
- Determinimi (ligjshmëria) e ekzistencës

TEMA III: ÇFARË DHE SI NJOHIM (GNOSEOLOGJIA) (7 ORË)

Njësitë mësimore:

- Relacioni subjekt - objekt
- Njohja dhe llojet e njohjes
- Çfarë është e vërteta
- Teoritë kryesore të njohjes
- Gjuha dhe kuptimi

TEMA IV: ÇFARË ËSHTË NJERIU (ANTROPOLOGJIA) (10 ORË)

Njësitë mësimore:

- Njeriu si temë e filozofisë dhe shkencës
- Bota njerëzore
- Njeriu si qenie sociale dhe historike

- Shpirti dhe trupi
- Kuptimi i jetës
- Zoti dhe njeriu

TEMA V: VLERA DHE JETA (AKSIOLOGJIA) (6 ORË)

Njësitë mësimore:

- Çfarë është vlera?
- Vlerat, normat dhe veprimet
- Format e vlerave (etike, pedagogjike, ekonomike, ligjore, krijuese dhe estetike, politike)

TEMA VI: MORALI DHE VEPRIMI (ETIKA) (8 ORË)

Njësitë mësimore:

- Etika si formë e mendimit filozofik
- Autonomia, heteronomia dhe liria e vullnetit
- Llojet themelore të mësimëve etike
- Etika universale e njerëzimit

TEMA VII: NJERIU DHE KRIJIMTARIA (10 ÇACA)

Njësitë mësimore:

- Çfarë është krijimtaria?
- Karakteri estetik i krijimtarisë
- Kultura dhe civilizimi
- Teoritë themelore të artit
- Karakteristikat estetike të zhanreve të artit
- Rëndësia e krijimtarisë dhe artit për njeriun

TEMA VIII: FILOZOFIA DHE JETA (KONKLUZION) (2 ORË)

Njësitë mësimore:

- Rëndësia e filozofisë për konceptimin e jetës njerëzore

3. REKOMANDIME DIDAKTIKE

Pika fillestare për realizimin e programit të shkurtuar mësimor nga lënda **Filozofi**, lëndë zgjedhore për **vitin IV (e katërt)**, është programi i rregullt mësimor (qëllimet konkrete, nocionet, aktivitetet dhe metodat e rekomanduara). Është i nevojshëm një planifikim i integruar, respektivisht lidhshmëri e qëllimit dhe përmbajtjes si dhe planifikim i mësimit me lidhshmërinë e të mësuarit me përvojën e nxënësve.

Për realizimin e lëndës mësimore, patjetër të zbatohen metoda dhe forma interaktive (teknika të të mësuarit dhe aktivitete). Nga metodat interaktive do të përdoren: puna në grupe, diskutime, debate, stuhi idesh, analiza e teksteve dhe dokumenteve, analiza e rasteve, por edhe metoda tradicionale: leksione të shkurta, biseda drejtuese. Metodatat e punës së mësuesve duhet të nxisin të menduarit kreativ tek nxënësit dhe shfrytëzimin e burimeve të ndryshme të njohurive. Rekomandimet për përdorimin e fondit të shkurtuar të orëve janë dhënë si orientim, së bashku me qëllimet konkrete dhe temat/përmbajtjet që nuk duhet të kufizojnë rishpërndarjen e tyre sipas nevojave gjatë realizimit.

Kontrollimi i diturive të nxënësve duhet të kryhet në të gjitha fazat e procesit mësimor, gjatë realizimit të përmbajtjes së re, përsëritjes, ushtrimeve dhe hulumtimeve. Gjatë ndjekjes dhe vlerësimit zbatohen veprime të ndryshme (kontrollim me gojë dhe me shkrim, testet e njohurisë, përgatitja e punimeve seminarike si dhe aktivitetet e nxënësit gjatë orës).

Mësuesi do të përdorë mjete ndihmëse dhe mësimore që janë të përcaktuar me programin e rregullt mësimor.

4. NORMATIVI PËR KUADRIN MËSIMOR

Programin e shkurtuar mësimor e realizon mësimdhënësi në përputhje me normativin për kuadër mësimor të dhënë në programin e rregullt mësimor.

Programin e shkurtuar mësimor për lëndën zgjedhore **Filizofia** për **vitin IV (e katërt)** të arsimit të mesëm- gjimnaz e miratoi

Ministri i Arsimit dhe Shkencës

Milla Carovska